

RODINA A ŠKOLA Z POHLEDU ŠKOLNÍ ETNOGRAFIE:

CO JE ŠKOLNÍM ÚSPĚCHEM?

Ida VIKTOROVÁ

Ústav pedagogických a psychologických výzkumů, Pedagogická fakulta UK,
Praha

Problematika vztahů rodíčů a dětí ke škole (autoři S. Štech,

I. Viktorová) je součástí rozsáhlejšího výzkumu, který provádí Pražská skupina školní etnografie (PSŠE) na několika základních školách. V šetření jsou používány klasické i etnografické metody: sociometrie, pozorování, položené rozhovory s dětmi, učiteli i rodiči, to vše za častého pobytu v terénu.

Kategorie školní úspěšnosti je jen jednou z námi sledovaných kategorií, přes které směřujeme hlouběji do procesů, které nás eminentně zajímají - k socializaci dětí, hledání jejich vlastní identity, postupnému vytváření nezávislosti - a proměňující se role školy a rodiny v nich.

Pokud se přeneseme přes metodologické úskalí nejednotného používání pojmu "školní úspěšnost" v odborné literatuře v jeho sociologických, pedagogických i psychologických pojetích, není vůbec jasné, co všechno může znamenat tento pojem v naší škole. Významné pro pochopení toho, co se děje mezi školou a rodinou, jsou zejm. konflikty mezi smyslem úspěchu (neúspěchu), který mu přisuzují jednotliví aktéři školního prostředí; především konflikty mezi učitelem (institucí) a rodiči, učitelem a dětmi, rodiči a dítětem.

Sledujeme dlouhodobě skupiny dětí různé školní úspěšnosti (definované prospěchem a hodnocením učitele) a vnímání jejich pozice rodinou a dítětem samotným. Ukazuje se totiž, že její vidění nemusí být v nutně souladu, a to nejen interpersonálně, dokonce i u jednotlivých osob se mohou některé významy (např. pedagogické a sociální) dostávat proti sobě. Navíc do těchto procesů vstupuje širší kontext osobních i rodinných očekávání, optika úspěšnosti sociální, profesionální i životní.